



St. 15.

V Gorici, 8. aprila 1881.

Tečaj XI.

„Soča“ izhaja vsak petek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Pri oznanilih in prav tako pri „poslanicah“ se plačuje za navadno tristo-
no vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici blizu „treh kron“, in na starem trgu. — V Trstu v tobakarnici „Via della caserma 3“.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici v Hilarijanski tiskarni, naročnina pa opravištvu „Soče“ na Korenjski v Stica - vi hiši št. 10 II. nadstr.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Iz državnega zbora.

Postavo za 15 let o glavni vsoti 37 1/2 milj. zemljiškega davka sprejela se je v zbornici poslancev tudi v tretjem branju. V gosposki zbornici pride ta postava po Veliki noči na vrsto. Po gruntni postavi se je debatovalo mnogo o načrtu zakona za pokritje državnega primanjkljaja 50 milj. gold. leta 1881. Desnica je tudi tu zaupala vladi, posebno zato, ker vé, da se zna finančni minister kaj vgodno sukati gledé na državno gospodarstvo. Postava se je po takem sprejela.

Minister dr. Pražak je na interpelaciji pl. Schneida in sodružnikov in pa dr. Tonklija, dr. Viteziča in Nabergoja odgovoril tako-le:

„Zavoljo notranje zveze in jednake tendence teh vprašanj imel bodem čast na obe interpelaciji ob enem odgovoriti,

Odločbi najvišjega sodnega dvora od dne 16. februarja t. l. št. 1697 in od 11. januarja t. l. št. 2, na kateri se ozirate interpelaciji, ste mi znani; tudi se mi je o prvi odločbi uradno poročalo, da se je sicer ne po nadsodnijskem prezidiju, pač pa vsled sklepa nadsodnije v Gradci objavila tej nadsodnji podložnim sodnijskim dvorom in okrajnim sodnijam, v katerih okrožji je prebivalstvo čisto slovensko, ali pa tudi mešano z nemškim.

Gledé druge točke obeh interpelacij štejem si v čast naslednje odgovoriti:

Pri obeh v interpelacijah omenjenih slučajih izšla je odločba, ki jo je v posamični civilni pravdni zadevi na poti zakonito določene instance izrekla najviša sodnijska oblast.

Z ozirom na samostojnost in neodvisnost judikature sodnij odtegnene so zgoraj navedene odločbe najvišjega sodnega dvora vsakemu vplivanju po justičnem ministerstvu kot administrativni oblasti.

Gledé pa na vplive, katere bi omenjeni odločbi na prakso nižjih sodnij v graškem in tržaškem nadsodnijskem okrožji imeti utegnile in gledé na pravico do jezikovne enakopravnosti po ustavi prebivalcem dotičnih dežel obljubljene, bil sem prisiljen, svoje mišljenje v tej stvari zastopati na primernem mestu ter pravici justičnega ministerstva do najvišjega nadzorovanja na polji administrativnih korakov do veljave pripomoči.

Tudi v okrožji svoje oblasti ne bodem pozabil paziti na to, da se natanko izpolnjujejo v jezikovnem vprašanji po justičnem ministru izdani in v interpelacijah omenjeni ukazi.

V tem odgovoru ni brati odločnosti, kakor je potrebujejo Slovenci. Naši poslanci so jo pa sprejeli s pohvalo. Ker oni razmere poznajo, prejmemo jo v zaupnosti tudi mi. Ustavoverci se že jezé nad ministrovim odgovorom, in so vlado že interpelovali zaradi tega. Min. Pražak jim odgovora ne ostane dolžen.

Grof Wurmbrand je stavil že pred nekaj časom predlog, da se nemški jezik proglasi za državni jezik. Izročil se je bil ta predlog posebnemu jezikovnemu odseku, v kateri je bil izvoljen tudi dr. Tonkli. V saboto je bila prva seja o tem predlogu, in je bil tudi grof Taaffe zraven. Wurmbrand priznava kot deželne jezike samo nemški, češki in poljski; slovenski, rusinski in rumunski jezik mu niso dež. jeziki, ampak samo idiomi (narečja; zato tudi ne morejo biti ravnopravni! In zato naj bi imeli ti idiomi po največ pravico v ljudski šoli! Dr. Tonkli na to stopi odločno nasproti trditvam Wurmbrandovim o slovenskem jeziku in dokaže natenko važnost tega v več kronovinah dejansko deželne jezika. Po tehtnih dokazih sklepa naš poslanec: Predlog W. nima nobene pravne podlage, ker dosedaj ni nemški jezik niti izključno uradni, niti izključno državni jezik.

Cas je, da naredbe ministerstva naravnost naložé uradom, da naj se rešujejo vse slovenske vloge v slovenskem jeziku.

Konečno apeluje, naj ministerstvo vpliva na najvišjo sodnjo takó, da popusti upor proti rabi slovenskega jezika v sodnijah. Drugače pa naj izda

za okrožje tržaške in graške nadsodnije posebno postavbo, ki bi vredila enakopravnost slovenskega jezika v šolah in uradih.

Poslanec grof Hohenwart dokazuje na to, da slovenski jezik bil je že za Marije Terezije priznan kot deželni jezik. Zanimiva seja se je s tem sklenila, in se bo prih. nadaljevala.

Razredne tarife za uravnavo zemljiščn. davka.

V zadnji št. „Soče“ objavljen je dopis iz goriške okolice tarife (čisti prinos) samo za goriški vcenitveni okraj. Ker pa so tarifne številke v onem dopisu posnete iz določeb deželne vcenitvene komisije, in ker je centralna komisija v nekaterih razredih te številke spremenila in znižala za Goriško, hočemo zaradi tega vzroka č. bralcem izročiti danes one določbe tarif, kakor jih je ustanovila centralna komisija in sicer tudi za Gradiško, Tominsko in Sežano. Samo te številke ostanejo in so veljavne. Po teh naj se tedaj posestniki zemljišč ravnavajo pri reklamacijah ali pritožbah.

Goriški vcenitveni okraj je razdeljen, kakor je omenjeni dopis pojasnil, v tri vrstilne odseke. V I. vrstilnem odseku je odmerjen čisti dohodek pri njivah: od I. razreda 25 gl., od II. razreda 20 gl., od III. razreda 14 gl., od IV. razr. 7 gl. 50 kr. in od V. razr. 3 gl.; pri travnikih (senožetih): od I. razr. 25 gl., od II. r. 18 gl., od III. r. 12 gl. 50 kr. in od IV. 5 gl.; pri vrtih: od I. razr. 35 gl., od II. r. 25 gl., od III. 20 gl.; pri vinogradih: od I. razr. 25 gl., od II. r. 20 gl., od III. r. 14 gl., od IV. r. 8 gold., od V. r. 5 gold., in od VI. r. 3 gold. gl.; pri pašnikih od I. r. 8 gl., od II. r. 3 gl. 30 kr., od III. r. 1 gl. 50 kr., od IV. r. 40 kr. in od V. r. 12 kr.; pri gozdih: od I. r. 7 gl. 25 kr., od II. r. 5 gl. 50 kr. in od III. r. 2 gl. 20 kr.

V drugem vrstilnem odseku istega okraja. Pri njivah je cenjen I. razred 25 gl., II. 20 gl., III. 16 gl., IV. 12 gl., V. 8 gl. 75 kr., VI. r. 5 gl. 50 kr. in VII. r. 3 gl.; pri travnikih: I. r. 25 gl., II. 18 gl., III. 12 gl. 50 kr., IV. 6 gl. in V. 3 gl.; pri vrtih: I. 35 gl., II. 25 gl., III. 20 gl., IV. 14 gl.; pri vinogradih: I. r. 30 gl., II. 25 gl., III. 20 gl., IV. 14 gl., V. 8 gl., VI. 5 gl. in VII. 3 gl.; pri pašnikih: I. r. 5 gl. 25 kr., II. 3 gl. 50 kr., III. 1 gl. 50 kr., IV. 40 kr. in V. 12 kr.; pri gozdih: I. r. 6 gl. 25 kr., II. 5 gl., III. 4 gl. in V. 1 gl. 80 kr.

V tretjem vrstilnem odseku so te-le tarife. Pri njivah: I. razred 18 gl., II. 15 gl., III. 12 gl., IV. 10 gl., V. 8 gl., VI. 6 gl., VII. 3 gl. in VIII. 1 gl. 50 kr.; pri travnikih: I. r. 19 gl., II. 14 gl., III. 10 gl., IV. 6 gl. 50 kr., V. 3 gl. in VI. 1 gl. 50 kr.; pri vrtih: I. r. 22 gl., II. 16 gl., III. 12 gl., IV. 6 gl. in V. 4 gl.; pri pašnikih: I. r. 3 gl. 50 kr., II. 1 gl. 50 kr., III. 40 kr. in IV. 1 gl. 40 kr., V. 1 gl. in VI. 50 kr.

Sežanski cenitveni okraj ima samo en vrstilni odsek in ima naslednje tarife: Pri njivah: I. razred 15 gl., II. 11 gl., III. 8 gl., IV. 4 gl. 50 kr., V. 2 gl. 20 kr. in VI. 90 kr.; pri travnikih: I. razr. 18 gl., II. 9 gl., III. 4 gl. 50 kr., IV. 2 gl. 50 kr., V. 1 gl.; pri vrtih: I. 26 gl., II. 20 gl., III. 15 gl. in IV. 10 gl.; pri vinogradih: I. razred 21 gl., II. 15 gl., III. 10 gl., IV. 6 gl., V. 4 gl. 50 kr. in VI. 2 gl. 20 kr.; pri pašnikih: I. r. 1 gl., II. 40 kr. in III. 12 kr.; pri gozdih: I. r. 4 gl., II. 2 gl. 50 kr., III. 1 gl. 50 kr. in IV. 70 kr.

Tominski cenitveni okraj je razdeljen v dva vrstilna odseka. V prvem odseku so tarife pri njivah: I. razred 15 gl., II. 12 gl. 50 kr., III. 10 gl., IV. 8 gl., V. 6 gl., VI. 3 gl. 50 kr., VII. 2 gl. in VIII. 1 gl.; pri travnikih: I. 21 gl., II. 15 gl., III. 10 gl., IV. 7 gl. 50 kr., V. 5 gl. 25 kr., VI. 3 gl., VII. 1 gl. 50 kr. in VIII. 75 kr.; pri vrtih: I. r. 18 gl., II. 15 gl., III. 12 gl. 50 kr., IV. 8 gl. in V. 3 gl. 50 kr.; pri pašnikih: I. r. 3 gl. 40 kr., II. 2 gl. 10 kr., III. 1 gl. 50 kr., IV. 75 kr., V. 40 kr.

in VI. 12 kr.; pri planinah: I. r. 80 kr., II. 50 kr., III. 30 kr., IV. 16 kr. in V. 8 kr.; pri gozdih: I. r. 3 gl., II. 2 gl. 50 kr., III. 1 gl. 80 kr., IV. 1 gl. 20 kr., V. 80 kr., VI. 45 kr. in VII. 20 kr.

Drugi vrstilni odsek. Pri njivah: I. razred 12 gl. II. 8 gl. 25 kr., III. 6 gl. 25 kr., IV. 4 gl. 50 kr., V. 3 gl., VI. 1 gl. 50 kr. in VII. 80 kr.; pri travnikih: I. 19 gl., II. 14 gl., III. 8 gl. 50 kr., IV. 6 gl., V. 3 gl., VI. 1 gl. 50 kr. in VII. 70 kr.; pri vrtih: I. r. 13 gl. 50 kr., II. 10 gl., III. 4 gl. 75 kr. in IV. 2 gl.; pri pašnikih: I. 2 gl. 30 kr., II. 1 gl. 20 kr., III. 50 kr. in IV. 12 kr.; pri planinah: I. r. 80 kr., II. 50 kr., III. 30 kr., IV. 16 kr. in V. 8 kr.; pri gozdih: I. 1 g. 40 kr., II. 1 gl., III. 65 kr., IV. 30 kr. in V. 10 kr.

Gradiščanski cenitveni okraj šteje štiri vrstilne odseke. To, kar zadeva v tem okraju kraške in briske Slovence, prinesemo prihodnjč.

Ni pa mogoče primerjati in presojati raznovrstnih zemljišč, ako ne poznamo onih njiv, travnikov itd., ktere so deli pri vcenitvah za zgledne ali muštre, po katerih je treba druge vcenjevati. Kakor je naš dež. odbor razglasil, dovoljeno je občinam priiskrbeti si tarife zglednih zemljišč. Zato je želeti in upati, da si župani priiskrbé prepise takih zglednih zemljišč pri c. kr. okrajni komisiji. Samo takó je mogoče po tem kmetom ogledati in primerjati svoja in zgledna zemljišča, in samo takó je mogoče ugovarjati, da je deto zemljišče temu ali onemu v previsok razred.

Sicer pa se ne moremo zanašati, da bi naši kmetje mogli sami brez pomoči prav in uspešno ugovarjati. Dasi ni pri tem visokih naukov potreba, stvari so vendar take, katerim kmet ni vaje, in lahko prezre to in ono na svojo škodo. Zato pa naj se občinari dajo podučiti od županov, kakó je treba ravnati se. Boljše je, da se občinari združujejo in kakega izvedenca najmejo za plačilo, da jim od kraja vsakemu posebe vse pregleda in takó pritožbe osnuje ali kar zapiše v dotične pole. Mnoge občine imajo izvedenih tajnikov; ti naj pomagajo svojim in drugim sosednjim občinam. Zlasti pa opozorujemo na to, da učitelje, naj se potrudijo za ta posel, ki jim trud obilo poplača s hvaležnostjo naših kmetov.

Osebo je treba biti na roki našim kmetom, drugače ostane ves poduk brezuspešen in ostane mnogo napačnega in zmešanega, kakor se že zdaj pritožuje finančno vodstvo v Trstu.

V Gorici bo 14. aprila pogovor ravno zaradi reklam „pri 3 kronah“. Povabljena so vsa županstva in njih zastopniki k temu shodu. Ker bo vodil shod g. Anton Cerne, ki razmere o vravnavi zemljiškega davka dobro pozna, želimo, da bi se jih v svojo korist mnogo vdeležilo tega zbora od vseh strani na Goriškem.

Važna opomba. Kakor smo že poročali, čas za pritožbe je podaljšan do 15. junija. Ako so se pa godile, kake pomote gledé na lastništvo zemljišč, ako tedaj ni komu prišteta zemlja, dasi spada k njegovemu posestvu, mora se oglašiti in stvar vravnati kmalu, kmalu. Ravno na to stran se pritožuje finančno vodstvo v Trstu, da je mnogo pomot, ktere je treba kar hitro popraviti. Podvizajte!

Lahonska nesramnost, in kaj moramo goriški Slovenci zahtevati.

(Dalje.)

Marsikateri goriški rodoljub, posebno pa nam bratje Kranjci, ko pohodijo lepo Gorico, prav radi očitačo posamnemu slovenskemu trgovcu, — posebno pa če je ta poznan užé kot narodno navdušen človek, Slovan od nog do glave, zakaj si pač v Gorici ne napravi (omisli) slovenske firme (tortke) ali napisa nad štacunskimi vrati. Uže mi je bila prilika, ko je rodoljub iz Kranjske obiskal prijatelja trgovca ter mu zares žalil rodoljubno srce rekoč: „Sram te bodi niti poštena slovenska duša te najti ne more, še par črk slovenskih ni nad durmi tvoje štacune, in vendar se

goriški Slovenci že mnogo let šopirite, da Gorica je slovenska, to Gorico redé le slovenski kupci iz Vaših hribov, brez teh bi bila lahomom v Gorici žaltova itd."

Prasam pa potrpežljive čitatelje „Soče“ in drugih slovenskih listov: „Kaj bi se godilo nedolžni slovenski firmi (tabli), če bi si jo upal ta ali drugi nad svojo štacuno pribiti, od strani fanatičnih ter le 1/3 izobrazenih gorških lahomov? Prav od srca in resnično jim povem, da ona druhal, katera ne premisli, da jo redi izključno le slovenski kmet, priprost naš hribovec, bi z blatom omazala ne samo slovensko tablo nego i hišo hišnega gospodarja. In ubogi slovenski rodoljub ne trpi le stroške za pokvarjeno tablo, nego plačati mora pomazani zid gospodarjeve hiše, in konečno žalibog reče mu gospodar, kateri tudi kot hišni gospodar, posestnik, advokat itd. rad slovenskih kmetov s krvavimi žulji zaslužene novce sprejema, se, rekel bi, surovo nad ubogim nedolžnim trgovcem zadere: „Ali vrzite tisto šklavarsko tablo dol, in če ne, pa poberite se iz moje hiše, jaz če tudi mi je slovenskih kmetov denar dobro došel, ne trpim tega, da bi se v prvi vrsti moje hiše zidovi z blatom ometavali, in drugič držim pa z gorškimi furkani (Italijanovje male, in ti baje, kakor mi je nekdanj rekel veljaven prijatelj, so tudi ne prav veliki prijatelji nam Slovincem).“

Kdo izmed gorških Slovincov se ne spominja na prvo slovensko firmo v Gorici?

Nepozabljivi rodoljub g. Hadolin, vidč, da mu le slovenski kmet, domači hribovec, zahaja v štacuno, misli si je: „Kaj vraga, zakaj bi jaz svojim rojakom ne napravil nad svojo štacuno slovenskega napisu; vsaj lah mi itak bora ne da? Bodi mu zemlja lahka, bila sva si v življenji dobra prijatelja, reče mi: „Ti Boštjan, pojdi pogledat, kako lepa je moja tabla in kako lep njej slovenski napis!“

Sprehajala sva se po gosposki ulici („contrada nobile“ so jej tedaj pravili), in jaz sem bil tako vesel, da sva prišla oni večerodveh domov — pili smo na zdravje H... ter na slavo prvi slovenski firmi tam doli pri Jozeljnu koroškem. In glej, za par dnij potem je nesramna, umazana ter hudobno breznačajna lahonska roka s črnim (tinto) onesnažila ne le samo lepo slovensko firmo, oziroma tablo, nego i hišni zid. Gospodar pa je zahteval: „Dol tablo, ali pa poberi se ven in plačaj onesnaženi zid! (Hiša je bila z oljuato baivo barvana). In moj prijatelj je moral sneti tablo, plačati okolo 50 gl. gospodarju za zid, ter tužnim srcem vsklinola sva: „Brate, nas Slovane Lah in Nemce, če tudi ju Slovan rudi, na zid pritiskata in nas bodeta do tedaj, ko bode vreča polna in nam Slovincem ostalo: „Ali smrt častna ali z maga!“ Naši hribi, dejal je, imajo mnogo zdravih udov, smodnika ni; a imajo pač krepke ter trde pesti!“ Naj mi pa gospoda, gorški lahoni, ki nas tako radi pitajo z moštro di „šklaf“, povedo: „Kateri Slovenec, kdo iz med naših hlapcev, dekel in celo beračev slovenskih, bi bil tako pobalinsk, da bi šel po tihotapsko v temni noči z blatom onesnažiti hišo kalcemu Neslovincu? O ne, mi Slovenci niti nimamo, tako pokvarjenega niti tako nižjega, tihotapskega ljudstva. Našteli so nas, po krivičnem štenji, 3500 Slovincov v Gorici; našli so i nad 1000 Nemcev v Gorici. Znano je, da Slovenec Gorico vzdržuje (to prizna vsak pošten star Goričan; ti mladi so itak podedovali nekaj novcev po roditeljih, katere so pri Slovincih prislužili), in vendar bi jaz, ki bivam že nad 20 let v Gorici, rad vedel, zakaj Goričanje (lahi, lahoni itd.) sovražijo Slovence, onesnažajo jim hiše, slovenske napise itd., v tem ko se ne nemškimi napisom nič slabega ne pripeti? Kdo se ne spominja stare firme na Travniku „Johann Schmidt“, in vendar je ostala čista do tedaj, ko je mož nehal kupčevati na Travniku.

Boštjan.

Dopisi.

V Šempetru 9. sušca. (Goriško pokopališče).

Konec. Sosebno paragraf 34. teh statutov mi je dopadel, ki prepoveduje pse seboj vlačiti na pokopališče, brezpotrebne palice seboj nositi, da ne sinese pijani ljudje na pokopališče itd. Tako je prav lepo! Kraj, kjer trupa zamrlih pričakujejo vstajenja, zahteva spoštovanje od živih.

A ta paragraf me je zdajci spomnil na mestne cerkve. Misli sem si, kako potreben in koristen bi tak paragraf bil za božja svetišča, po katerih se večkrat majhni in veliki psi sprehajajo in... t. d. Ali niso cerkve še bolj častiljevi kraji, kot pokopališča? Skoda, da tako blagodejna oblast slavnega magistrata gledé psov tudi božjim svetiščem ne pride v blagor. — Tudi v „giardino“ (mestni vrt) je prepovedano pse seboj voditi. Gotovo je javni vrt svetjši od božjih hiš?!

Za nameček k temu prvemu sprevedu na novo pokopališče, katerega sem se jaz vdeležil, me mika kratkoma primerjati tak dolg pust sprehod s sprevedom na naše (Šempetersko) pokopališče. Spreved raj. Fr. Gabriela (Goričana) je spremljevalo zvonjenje

vseh cerkev, memo katerih je šel spreved. Kar nam je sosebno dobro delo, bilo je to, da so lepo vbrani glasi zvonov na Kastanjevici nas spremili do konca in to tem bolj, ker v kapeli na novem pokopališču do sedaj niso še zvonov spravili v linio? Kdaj bode zvon ali zvonov glas dohajajoče mrlice na novem pokopališču pozdravljal, to ve le Bog in pa sl. magistrat. Kako pusto in žalostno je pri družih pogrebi, ko se od Katarina naprej mrlič tira „ohne Sang und Klang!“ Zakaj ni sl. magistrat ob enem tudi potrebne kapele zidal, ki bi saj deloma lepšala to puščavo? No, da je le cesta krasna, kapela že lahko čaka! Videant consules! V primeri s tem dolgim, pustim, trudopolnim sprevedom kako lep, pristojen in pobožen bi je spreved r. Iv. Kromerja na naše pokopališče. Dasiravno je veliko število spremilo rajnega le na konec predmestja sv. Roka, je vendar še mnogo odličnih spremljevalcev spremilo ga do cilja in konca. In veličastno zvonjenje starih zvonov farne cerkve se je moralo slehernemu dozdevati kakor milo vabilo k mirnemu počitku v Gospodu. Brala se je tudi vsem spremljevalcem na obrazih zadovoljnost nad takim pogrebom.

V začetku tega dolgega spisa sem bil omenil, da je naše pokopališče ob cesti, po kateri vsak dan več ljudi hodi, kakor po vsaki drugi, ki v mesto drži. Lahko bo kdo mislil, zakaj to omenjam. — Orate pro nobis! — molite za nas! je z debelimi črkami pisano na lepi kapeli na našem pokopališču. In gotovo vsak dan mnogo, mnogo pobožnih memo gredočih kristijanov pošilja vsaj kratke zdihljive za verne duše k nebeskemu Očetu, — in tebi, ki memo greš, ti pokopališče na srce in spomin bije: Memento mori! Zato meni zelo dopada, da je pokopališče na takem kraju, koder ljudje memo hodijo. — Na mestnem pokopališču ne bode skoro nikdor v miru spečih motil in vznemirjal, njih mesto je tiho in mirno.

P. r.

Z Dunaja, 22. marca. (Izv. dop.) (Razne novice.) Odkar je mrtev ruski cesar Aleksander II., pišejo novine največ o njem in njegovem nasledniku Aleksandru III. Rusko cesarstvo je v Evropi tako merodajno, da dela spremembe po vsej Evropi. Mnogo se je ugibalo in se še ugiba, kako bo novi cesar vladal, kake preuredbe bo dal ruskomu narodu, ali bo prijatelj Nemčiji, kakor je bil njegov oče Aleksander II. O tem tedaj se danes veliko govori in piše. Ali mi, Sočini bralci in dopisniki se malo pečemo z „visoko politiko“, zaradi tega ne nameravam tega predmeta na drobno razlagati; naj torej v tem povem, kolikor je treba, da vsak človek vé, in poizve tam na gorah in po dolinah lepe goriske dežele.

Dne 19. marca je bil spreved Aleksandra II. v petrogradsko cerkev sv. Petra in Pavla; v tej cerkvi so njegovo truplo položili pred oltar. Kakor se nam poroča, drvi rusko ljudstvo v krdelih v to cerkev, polaga lepe vence pred umrlega cesarja, moli in se joče. Vsak je srečen, kdor more priti tako blizu, da poljubi roko pokojnikov. Ta spreved je bil tako sijajen, da se še opisati ne da. Bil je iz trinajst oddelkov. Seveda vsa cesarska rodovina je šla za sprevedom. V dvanaajstem oddelku so cesarski služabniki nosili 140 redov (Orden), s katerimi so cesarja odlikovali evropski vladarji, šest ruskih kron, eno cesarsko in pet kraljevskih, žezlo in državno jabelko. Tu je bilo videti mnogo bogastva, da se je svet strmeč čudil, ko so novine o tem sprevedu poročale, češ da ostali vladarji evropski ne kažejo o takih prilikah tolikega bleska. Ali je bilo vse to veličastno! A ves spreved, vsi Rusi so malo mislili na te zunanjosti; žalostno so korakali v cerkev sv. Petra in Pavla. Vse Petrograd je bil preoblečen v črno; še celo po ulicah in cestah so oblekli vse s črnim suknom v znamenje velike žalosti. Naj bi človek vse predrobno opisal, kakor je bilo, vendar se ne bi imel pojma o veličastnem sprevedu.

Vsaka peta beseda je cesar, car, kader govorimo. Na Dunaji mora se človek Nemcem smejeti, ker govoré čar (pišejo czar), der lebendige čar, der todte čar itd. To je nemška učenost. Na Dunaji je toliko Slovanov, in Nemci se še do zdaj niso mogli navaditi, naučiti, da govorimo car, cesar. Edini dun. Tagblatt piše zar; za ta list piše tudi renegat Šembera, sin češkega domoljuba in vseučiliš. prof. Šembere; njegova zasluga je vsaj to, da je Tagblattu povedal, kako je treba besedo car pisati in izgovarjati. Tudi ne vem, kako so nemške glavnice zasledile, da je cz treba izgovarjati za č. Še tega tedaj ne znajo!

Vesele novice nam prihajajo iz Varšave o Poljaki na Ruskem. Res vesele novice, ker smo že vajeni, da vselej, kader kaj slišimo o Poljaki in Rusih, da ni nič dobrega, ker baje se brata Rus in Poljak pisano gledata. Naš „Slovenec“, to je naš list, a ne kateri rojak, rekel bode, da Rus kavsja Poljaka; ali pa narobe, kakor pravi, da v državnem zboru levica kavsja desnico, ali pa na robe, kakor se že pripeti. Jaz sem se pri teh besedah strašno smejal, ker sem jako slab jezikoslovec, česar sem sam kriv; premalo se z jezikoslovjem pečam; smejal sem se, ker mi pomen te besede ni bil do zdaj znan na vse strani. Ravno tako sem se razveselil, ko so poročale slovenske novine, da je Aleksander II. padel po roki morilca. Jaz sem si to mislil tako: Poleg cesarja je

stal morilec z rokami, če obeh ni imel, imel je vsaj eno; cesar je tedaj po tej roki padel, to je cesar se je zgrudil, in v tem trenutku je padel po roki morilca. Ali to ne bi bilo nič posebnega; cesar je po roki morilecvi tako hudo padel, da je umrl čez nekaj časa. Mene so tedaj s to novico prehiteli nekatere novice, ker jaz sem vse drugo poročal izvemši to posebnost. — Rekel sem, da sem se namenil poročati o Poljaki; torej ad rem. Naj precej povem, da vsi Poljaki ne mislijo tako, kakor na Dunaji ali kje v Avstriji. Generalni guverner ruskopoljski v Varšavi grof Albedynski se je te dni pogovarjal z deputacijo, kateri sta bila na čelu Ostrowski Zawojski. Ta deputacija pojde v Petrograd izrazit ruskomu cesarju sočutje in obžalovanje o smrti Aleksandra II. V katoliški cerkvi v Varšavi je Albedynski prvi poljubil križ, kar je Poljake jako razveselilo. Da pojdejo moskovski kmetje poklonit se novemu cesarju, to se samo ob sebi ume; ali da pojdejo Poljaki, veseli nas za tega delj, ker se za Poljake vedno sliši, da ne ljubijo ruskega cesarja, da so uporniki, katerim bi bilo najljubše, da bi kar čez noč propalo rusko cesarstvo. Na Dunaji je dokaj Poljakov, kateri so me prašali, ali se mi zdi prav, ali tudi jaz hvalim, da je hudodelnik cesarja tako zavratno umoril. Ko sem z glavo še vedno majal, kakor da se mi to prašanje čudno zdi, izustil je Poljak besede, katerih ne bi rad tu zapisal, naj le povem, da se njemu to prav zdi. Bog daj, da bi se Slovani prej ko slej spametovali, in sami o sebi solidarneje sodili pred svetom. Solidarnost je vselej dobra naprava, zlasti današnje borbe nas opominjajo, da smo na oprezu.

Naš pesnik par excellence, ali kakor vi Primorci pravite, pesnik po božji milosti, rekel bi, da so nihilsti zgaga zagatna. Jaz pa, kader bom kaj pisal o nihilstih, in to bom storil samo v obliki pravljice, pripovedoval bom, da nihilsti nimajo človeške podobe, da so kakor divje živali, katere po svetu hodijo ter ubijajo mirne in poštene ljudi. Tak nihilst je tudi Rusakov, kateri je umoril ruskega cesarja. Naj se mi ne zameri, da tu zopet postojim; ta grozni umor je iz mene naredil jezikoslovca, zlasti dunajskim novinarjem „Deutsche Zeitung“ sem zato silno hvaležen, ker ona nas poučuje, kako je treba ruski brati. Seveda, mi Slovani še nismo toliko napredovali, da bi znali slovensko brati. Te novine pravijo, da se Rusakov piše z „y“, torej Rysakov, kar je tudi res, in D. Z. pristavlja, da je ta y treba kot i izgovarjati, torej Risakov. Dunajske novice so si res dale testimonium paupertatis germanicae, ker ta trditev je od konca do kraja napačna. Rusakov se res piše z „y“, ali Nemci še ne vedo, da Rusi ta y, kakor tudi Srbi, izgovarjajo kot „u“. Slabo bi napredovali, ako bi vselej verovali Nemcem, kateri se nam vrivavajo za učitelje o stvarih, o katerih se jim še sanjalo ni nikedar. Quo arrogantiae! Torej hvala za nauk; kader bo treba, pojdemo v redakcijo novin D. Z., da nas nauči brati ruski. Odslej bomo tedaj pisali: Hudodelnik Risakov je umoril ruskega čarja. Prosit! Živio!

Nihilsti so raztrošeni po vsem sveti, na Francoskem, Švicarskem in v Belgiji. To so njihovi brlogi, kjer brez skrbi snujejo zarote. Sedaj so celo imeli javne shode, na katerih so si obljubili, da bodo še pogumno delovali. To je bil samo začetek žalostne igre. Na vrsto še pridejo drugi možje, katere mislijo odpraviti iz tega sveta. Tako so se baje pogrozili Gambetti, da ga bodo. Tudi Taaffe je dobil pismo od nihilstov, kakor se piše, ali jaz mislim, da je to samo šala. To je že od sila, ti nihilsti, da tako razsajajo. Sliši se, da se ruska vlada posvetuje z ostalimi evropskimi vladami, kako bi bilo možu zatreti te pogubne samopašnike. Predlagala bo, da mora Belgija in Švicarsko vse nihiliste izročiti ruski vladi, da o njih sodi. Znano je, da je bil Hartmann glavni nihilst, kateri je z dinamitom moskovsko železno cesto v zrak vrغل. Pobegnil je na Francosko, kjer se mu še zdaj dobro godi. Francoski zakoni so tako, da ne smejo izročiti Rusom hudodelnika, kateri je k njim pribežal iskat zavetja. In taka zavetja dajejo vsem hudodelnikom francoski zakoni, seveda samo nefrancoskim narodom. Naj se to tako ume, da to zavetje imajo samo politični hudodelniki. Kaj bodo Rusi s tem dosegli, bodemo videli. Želeli bi pač vsi, da bi se vsaj kaj storilo in razdrlo gnezdo nihilstov.

Razširili so se jako, sicer se jih ne bi tako bali. Glavna stvar, kar zahtevajo nihilsti, je konstitucija, to je, naj bi cesar dobil svojo oblast z narodom; hočejo imeti državni zbor, kakor ga imamo mi v Avstriji. Angleži, Francozi itd. Rusi bi radi obogateli, kakor anekdota pripoveduje. Nekdo je namreč prašal, kateri vladar je najsiromašnejši. Na to se mu je odgovorilo: avstrijski cesar je najbogatejši, ker ima dve hiši (Ober- & Unterlaus); sultan je že siromašnejši, ker ima samo divan; papež pa ima samo stol (der heilige Stuhl); a ruski cesar pa nima ničesar. Ker je na sveti že tako, da vladarji tudi takih pohištvev potrebujejo, kar pri nas konstitucijo, ustavo, imenujemo, slišali smo te dni, da je sam Aleksander II. nameraval dati Rusom konstitucijo, ali prehiteli so ga z umorom. Njegov naslednik Aleksander III. je z „ukazom“ naznanil, da bode spoštoval vsa dozdanja pooblastila (privilegija) in naredbe, katere je njegov oče dal ruskomu narodu. Z evropskimi vladarji bode živel v

prijateljstvu, kakor oče. Imenitna je v tem oziru okrožnica, katero je poslal evropskim vladam ruski državni svetnik Giers, iz česar zvedemo, v kakem razmerju bo Rusija s svojimi sosedi tudi odslej. Notranje ruske razmere bodo nam že pojasnila prihodnost; torej je treba, da počakamo. Kako svobodo in pooblastila dobodo Rusi od novega cesarja, bodem poročal, kader bo to gotovo.

Giersova okrožnica naznanja v imeni cesarja, da je Rusija dospela do normalnega razvoja; zdaj je še treba, da se utrdi na zunan in da razvije svoje moralne in gnotne moči, svoje bogastvo in blagovitost. Ruski cesar bo v prvi vrsti skrbel za notranji razvoj države pospešujoč civilizacijo socialne in narodnogospodarske interese. Na zunan bo Rusija mirljubna, živila bo kakor dozdaj v prijateljstvu z evropskimi vladami. Samo dolžnost, če bo treba braniti čast Rusije na zunan, bode Rusijo odvrnila od notranjega dela. To je po priliki vsebina te okrožnice, katero si lahko vsak razloga. Iz tega se sklepa in ugiba mnogo nepotrebnega, zlasti nemške novine, samo da napolnijo strani, da berejo bralci vselej kaj novega.

Zdaj pa se še pomudimo nekoliko pri slovenskih razmerah. Gradiva je toliko in takega, da se mi kar ne ljubi pisati, in vse isto, enako, kakor prej. Če tedaj človek vedno o istem predmetu poroča, lahko poreče kedo, da je tak dopisnik podoben vrabcu, kateri vedno enako cvrči: živ, živ, živ. To slovensko melodijo so se od slovenskega vrabca naučili tudi Nemci, ker so zlasti v zdanjem časi tako živ, ne živahni, slovenski vrabec tako ne govori. Na Dunaji smo namreč slišali, da je g. Stremayr s tistim odlomkom nameraval doseči, da bi Slovence razdvojil od desnice, od Taaffeja. To se je godilo med glasovanjem o hišnem davku. Mislilo se je tedaj, da bo najvišji odlok Slovence tako hudo razjaril, da se bodo vladi izneverili. Ali umgekehr ist auch gefallen. Preširen pravi up je splaval po vodi, le jadrajmo za njim.

Seveda človek ne sme vedno na istem mestu ostati; beseda napredek velja, da moramo naprej; torej le jadrajmo naprej, ne pa nazaj, da ne bomo nazadnjaki, mračnjaki. Če tako naprej jadramo, pridemo na Dunaj. Dunaj je velik, a ne kakor pika na zemljevidu, ima vodotok, kateri je večji nego Dunav na katerem koli zemljevidu. Če tedaj tako naprej v duhu jadramo, pridemo do nižje-avstrijskega namestnika barona Possingerja, kateri zasluži, da se tudi pri njem; nekoliko časa pomudimo; ne bo nam žal, kajti naš namestnik je prašal dunajski magistrat za take reči, katere zlasti Nemcem niso prijetne. Prašal je tedaj, kaka načela so vodila dunaj. magistrat za „Umgangssprache (la langue parlée)“; pri namestniku so se mnogi pritožili, da so Slovane po sili za Nemce vpisavali. Drugo prašanje je še lepše: Ali je na Dunaji razum nemškega jezika tudi kak drug jezik „Umgangssprache“; ker prebivalci občujejo vsi v nemškem jeziku; kdor hoče na Dunaji živeti in trgovati, mora znati nemški. Vse firme so nemške. Slavnemu magistratu bi jaz samo to svetoval, naj gre na „Graben“, ali kamor če, pa in corpore naj gre, ker več oči več vidi, in videl bode napise z zlatimi črkami na prodajalnicah, da se tu francoski govori, tu angleški, tu ruski; in mnogo je tudi čeških napisov; česar se morebiti ni izteknil. Er sieht den Wald vor lauter Bäumen nicht. Tako je. Ali mi smo milosrčni, imamo potrpljenje s kratkovidnimi ljudmi, kateri so že od narave taki slepci prišli na svet, da še ne morejo videti svojega nosa, kako jim je v teku časa dolg narasel.

Z Dunaja, 5. aprila. (Izv. dop.) (Popravki o Fisterji). Gospod dopisnik iz Gorice je v 13. številki „Novic“ popravil moj dopis v „Soči“ o Fisterji, za kar mu najtoplejšo zahvalo izrekam. Fister je bil doctor philosophiae, na Dunaji pa je bil profesor veroučstva in odgojiteljstva na filozofski fakulteti. Seveda jaz nisem nikdar prašal Fisterja, kak doktor je bil. Sedaj vem, kako je. Take nauke rad sprejemam, vendar pa ne vseh opazek čestitega gosp. dopisnika, kateri mi očita stvari, o katerih mi se še sanjalo ni. G. dopisnik pravi, da se ne smemo postavljati na stališče židovskih časnikov. Kaj takega naj bi gosp. zamolčal; moj dopis naj sodijo čestiti bralci in videli bodo, da tistih vrstic ni pisal človek židovske vere. Moji dopisi v „Soči“ pričajo, sploh vsa „Soča“ je živa priča, da ne stojimo na židovskem stališču, zato imamo tudi pravico terjati, naj se o našem stališču drugod ne poroča tako napačno. Seveda tudi mi smo se nekedaj zgodovine učili in se je še učimo, zato nas g. dopisnik krivo sodi trdeč, da svoje misli „povdarja za tisto mladino, kateri zgodovina ni še magistra vitae“. V kaki zvezi je ta trditev z mojim dopisom, tega še sam g. dopisnik ne ve, kateremu je bilo samo do fraze. Magistra vitae je zgodovina, to je resnica, ali fraza je kader se rabi po nepotrebnem. Takih nauk tedaj ne potrebujemo; dasi se pridno učimo, vendar se še nismo toliko naučili, da bi vedeli, da je bil Fister doctor philosophiae, zaradi česar so se nekateri rojaki v Gorici tako zavzeli, ko so brali, da je bil F. doctor theologiae; in da so se zaradi tega

zavzeli, slutim, da malo kedaj kaj slišijo. Pisati o moži, kateri je imel dokaj plemenitih lastnosti in kreposti, kateri je mislil, da je bilo vse prav, kar je storil kedaj, poročati, da ta mož „erat jam tum fein glavica“, naj bi ne bilo dovoljeno! O rojaku molčati, kateri je ljubil svojo domovino, to so novi nauki, kateri se nam dajejo imperiose. Mladina rada sprejema lepe nauke, ali takih ne more sprejemati!

Op. Ured. V 14. št. „Soče“ je sledil „konec“ dopisa dunajskega o Fisterji. Tu nam je stavec izpustil, v 3. odstavku par vrstic, zaradi katerih se kali pojem o Fisterji, kakor si ga naš g. dopisnik misli, in se kali tudi logična zveza in vgodni sklep g. dop. o Fisterji. V rokopisu sledi na dotičnem mestu takó le: „On (Fister) je ljubil tudi slovenski narod in bil je Slovenec, saj tudi sam tega ni tajil, ampak v naši družbi je povdarjal, da je Kranjec. Torej ni resnično, kar dunajski „Tagblatt“ trdi, da je bil ein deutscher Kraimer, kein Slovene. To je izmišljena trditev.....“

Ta pomota pa ni bila kriva, da je č. g. dopisnik „Novic“ bičal v obče dopise o Fisterji, ker so „Novice“ prej izšle, nego se je storila ta zadnja pomota v „Soči“. Popravki denašnjega dopisa z Dunaja bičajo nekoliko pa tudi g. dopisnika „Novic“.

Naš dopisnik je imel plemenit namen, da je po svojih skušnjah skušal dokazati neresnico in zatreti krivico, katera od strani nemških nacionalcev Fisterja še po smrti vporablja za svoje namene. Pa saj še Jožef II. mora tudi mnogo po krivici služiti židom in Herbstovi in Schönererjevi čredi! Fister je bil star in potr, da ni vedel, zakaj ga vse porabljajo, in le zaslugo ima naš dopisnik, ako svetu objavlja tudi nasprotne skušnje. Fister je bil nesrečen, njegovi dopisniki pa tudi; zato ne množimo še dalje nesreč nad njegovo gomilo. Naj bi v miru počival, in posebno oni, ki ste svojemu nekdanjemu učitelju dolžni, — orate pro illo!

Politični pregled.

V drž. zboru je ta teden najvažniši skupni odgovor ministra Pražaka na slovenske interpelacije. O sklepih drž. zbora govorimo spredaj. Danes pričnejo prazniki tudi za naše poslance; zborovanje se prične zopet 28. aprila. Na vrsto pride po veliki noči budgetna debata, o kateri bomo mnogo slišali. Slovenski poslanci imajo nepremakljivo pred očmi naš narodni program, kakor dr. Vošnjak v obširnem pismu posebe povdarja. Poslanci naši računijo z razmerami in previdnim postopanjem Taaffejevim.

Opat Ganglbauer je imenovan od 23. marca za dunajskega nadškofa.

Srbski budget znaša za letos: dohodkov 25 milj., stroškov pa nekaj nad 24 milj. dinarov.

Ruski car Alek. III. močno deluje na notranji državni prevstroj. — Trudi se, da bi se Rusi sprijaznili s Poljaki in s kat. cerkvijo. Ruska poslanca Mosolov in Butenov je papež te dni preprijazno sprejel in jima je hvalo izrekel za spravljivost novega carja. Alek. III. hoče biti varčen tudi v svoji hiši. Izbrisal je 2 milj. rubljev iz proračuna za dvorske potreščine.

Vse države gledajo, kakó bi z mednarodno postavo ukrotile nihiliste, kateri so povsod v zvezah za skupne nmere.

Francozi so bili hudo tepeni na tuneški meji. Francozi se hočejo maščevati, in prej ko ne se sprejo tudi z Italijo, ki tudi preži po Tunisu.

Rumunsko kraljestvo so nekatere vlade že pripoznale.

Domače stvari.

Čitalnična podružnica v Gorici vladno vabi vse p. n. društvenike podružnice in čitalnice k predavanju „o narodnem gibanju goriških Slovencev“, ktero bo nadaljeval g. Ernest Klaužar v nedeljo 10. aprila ob 8. uri zvečer v čitalnični dvorani.

Prešlo nedeljo so se med drugim po domače pojasnjevali vzroki, zakaj je verovati, da se Slovenec v resnici uči lahko drugih jezikov na podlagi in le na podlagi ža pridobljenega domačega jezika, ker slovenski jezik polajšuje izgovarjanje, in ker slovanščina ne zaostaja gledé na dele in zveze za drugimi jeziki. Pokazali so se zaradi tega dobički za odgojo otrok, potem za jasno mišljenje in mnogi dobički za praktično življenje. Iz istega vzroka pa ni prezirati nevarnosti gledé na potujčevanje zlasti od strani onih jezikov, ki so laži nego je slovenščina. Ne-

varna je v tem oziru posebno italijanščina itd. Bilo je pri tem pojasnjevanju tudi še dovolj deležnikov.

Vabilo. Podpisano vodstvo najvljudneje vabi vse prijatelje kmetijske šole k preskušnjam učencev, ki se bodo vršile dne 14. aprila t. l. predp. od 9-12. iz teoret. predmetov (v šoli pri sv. Roku), pop. od 3-6 iz praktič. opravil na polji slov. oddelka.

V Gorici, 6. aprila 1881.
Vodstvo slovenskega oddelka deželne kmetijske šole: Fr. Povše.

Č. g. Dom. Alpi postal je v tukajšnjem osrednjem semenišči profesor za moralni nauk.

Sklepni račun društva goriških gosp. kaže, da se je razdelilo od 20. dec. do 31. marca 45.877 deležev jedij z mesom, prikuho in kruhom najubožnišim goriškim družinam in je bilo stroškov 3201 gold. 40 kr. Lepa pomoč!

Naša cesarica se je povrnila z Angleškega, kjer je bila na lovu, preko Pariza na Dunaj.

Cesarjeviča Rudolfa poroka bo, kakor je sklenil naš in belgiški dvor, zatrdno 10. maja t. l. Cesarjevič pride vsled tega nekoliko prej v domovino s svojega potovanja v jutrove dežele. Različni odbori in razna društva so se ta teden brž poprijeli naprav, ki so se bila pričela pred meseci. Kmalu naznanimo več o gibanju in delovanju za veliki in veseli avstrijski praznik 10. maja.

Za ljudske šole v koprskem okraju je imenovan za začasnega nadzornika g. Tomaž Klančnik, Korošec. Obnašal se je dozdaj značajno, in „Ed.“ upa dobrih sadov od njegovega delovanja.

Doneski za normalno-šolski zalag so odpravljeni za našo deželo po postavi, ktero je cesar potrdil 16. jan. t. l.; pobiral se bo namesto tega šolski davek od dedščin.

Mariborski škof ni dovolil na prošnjo bogoslovcev, da bi se vvedla slovenščina v bogoslovje. Slomška ni več! In papeža Leona XIII. nočejo umeti po nekaterih katoliško-slovenskih krajih neki viši pastirji, ob času, ko se še razkolniški svet približuje Rimu! Neke škofo bi prašali: Kakó se glasi Strouma-erjev zadnji pastirski list?

Občutljivost je lepa lastnost, kedar je — na pravem mestu. V predpredzadnji „Soči“ je bilo poročano, da je v Komnu zbolel nek sodnik, ki je bil velik nasprotnik tamošnji čitalnici in kriv, da ni štela uradnikov med svoje ude. Potem so sledile to-le besede: „Mi smo res nesrečni, da imamo povsod močnejše paše v raznih oblekah, da nas strahujejo, in da se moramo skoro veseliti, kedar se našim „sovrážnikom nesreča zgodi“.

Nek visok gospod se huduje nad to izjavo, in pravi, da smo „nepopisljivo surovo misel izjavili, namesto da bi skušali širiti omiko med ljudstvom“. Ako je to res, potem obžalujemo tudi mi, da bi bile one besede ljudstvu podajale nauk, ktere ne poznamo ne za se in ne za ljudstvo, in nočemo imeti zasluge, da bi bili ravno mi krivi takih naukov.

Prašamo pa vendar tudi druge č. bralce, ki so tudi občutljivi, ali je mogoče nepristransko tako hudó soditi o onih besedah? Ali nismo povdarjali za tak afekt posebno naše položje, kot izjemen pogoj (uvet), ki vlada kat' eksotičen nad nami? Dalje: Ali smo direktno ukazovali, da naj se veselimo nesreč nasprotnikov? Trdili smo marveč, da izjemni vzroki nas tirajo do izjemnih čustev! In naposled: Ali nismo vso to izjavo omejili z logično omejitvijo in tukaj celó vničevalnim skoro! Gospoda! tudi mi smo občutljivi, in ravno zato ne bomo nikdar svetovali ljudstvu, da naj prosí nesreče nad naše sovrahe, pa tudi ne, da bi tugovalo, kedar od nas kopita poberejo Vestenecki, Kalteneggerji in sorodni naši prijatelji! In samo to zadnjo misel je hotela „Soča“ izraziti, jo izraža tudi danes pred vsem svetom in ne samo pred onim visokim gospodom! Naši nasprotniki naj se učé nam biti pravični, pa ne nas siliti, da se nam možgani vzgrejejo, kedar koli se zmislimo na njih obnašanja proti nam. Pač pohlevni smo, in občutljivcem se ni bati, da pokažemo preveč maščevalnega duha. Toliko krivic smo že pretrpeli, da smo sami otrpneli in odrvenili proti najhujšim krivicam. Takó nas strahujejo in obkladajo s krivicami, da se je naš naravni čut obrusil, in da nam že sami nasprotniki očitajo neobčutnost, mlačnost in neko apatijo, ktere bi Diogenes ne našel pri drugih sedanjih narodih. Ne bojte se tedaj, gospoda, da jo zagazimo po poti občutljivosti; bojte se rajši za to, da ne zgubimo kmalu vse naravne, notranje in moralne moči, ako nas bodo še nadalje teptali, kakor nas doslej od vseh strani pritiskajo in zatirajo.

Koroški domoljubi pojdejo pod vodstvom g. Einspielerja k cesarju, da se pritožijo zaradi krivic, ki jih koroški Slovenci trpé. Zares potrebno! Bog daj srečen vpeh!

Vit. Vesteneck je premeščen v Gradec; na njegovo mesto pride za okr. glavarja v Litijo doseda-

nji komisar v Mariboru, g. Gril, ki je neki naroden mož. —

Občina Jablanica v Dolenjem Zemouu (pri Ilirski Bistrici) obsega 8 vasi. Ta soseska je silno uboga, in letos je revščina vsled zaporednih slabih letin tam tako huda, da trpé ljudje in živina silno pomanjkanje. Kdor se more siromakov vsmiliti s podporo, naj jo odpošlje na tamošnje županstvo ali pa c. kr. glavarstvo v Postojno.

„Südsteirische Post“ nov nemšk časnik izhaja od 6. t. m. po 2 krat na teden v Mariboru v založbi tiskarja g. Leona. List s podobami olepšan hoče nepristransko zavračati vsako versko, narodno ali prusačko ščuvanje in naklanjati narode k miru in spravi. Velja za mesec s poštnino vred 60 kr., za 1/4 leta 1 gl. 70 kr. „Sl. Gosp.“ list toplo priporoča.

Razne vesti.

Potres. V egejskem morji tam pred Malo Azijo je med mnogimi drugimi tudi razmerno velik otok Hios, ki ima dosti veliko število prebivalcev. Na tem otoku začel je 4. t. m. strašansko potres in traja še dalje in dalje. Porušenih je kakih 30 krajev in pokončanih, kolikor se dozda več, nad 4000 prebivalcev. V mestu, ki ima enako ime z otokom, izvlekli so iz podrtin 1400 mrtičev. Na vsem otoku pa je zdaj kakih 40 tisoč siromakov brez podstrešja, brez obleke in brez živeža. Na pomoč hite od vseh bližnjih krajev. Telegrafujejo, da bi revežem prinesli kruha, in obračajo se na vsmiljenje vse Evrope. Huda, huda nesreča je to!

Na Ogerskem je mesto Szegedin zopet v nevarnosti zaradi povodnj.

Vid — kako se zgubi.

Spisal dr. Ferdinand Rojic, zdravnik v Gorici
tik zlatega angela.

Vid je velik dar božji, in zato vreden, da si ga človek varuje. V ta namen sem napisal siedeče vrste, ker bolj in bolj spoznavam, da jih je mnogo, ki ne vedó, kaj vid najbolj slabi, kratí. Kratkemu vidu ne moremo priti drugače na pomoč, kakor z očali, in da te vedno na očeh imeti ni kaj prijetno, ve vsak, kdor je prisiljen rabiti jih. O tem kratkovidu torej hočem tu pisati, ker ga človek dobi skoro samo s svojo nemarnostjo ali nevednostjo ali nevednostjo, torej tudi ako hoče, se ga lahko ogne ne pa o drugih napakah vida, ki človeka zadenejo brez njegove osebne krivde. Tudi o boleznih oči nočem pisati, ker v teh je človek dolžen iz ljubezni do samega sebe obrniti se do zdravnikov.

Kratek vid se kaže v tem, da naše oči, čeravno drugače popolnoma zdrave, ne razločujejo posamičnih rečij več v taki daljavi, kakor nekda. Kratkovidni človek na ulici na primer ne razloči dobro, ne spozna za gotovo osebo na drugi strani ulice, in ta daljava ni ravno velika, je li ona oseba njegov prijatelj ali ne, njegov predstojnik ali znanec, ali ne. Iz tega znajo njemu prihajati sitnosti, ker ljudje, katerim je morda on kakor koli spoštovanja dolžen, ga prav lahko za hudobnega drže, češ da jih ni pozdravil iz zaničevanja, čeravno jih je bil dobro pogledal na ulici pri srečanju. Dalje je kratkovidnik tudi pri branji in pisavi več ali manj omejen. Vse to se razume, ako kratkovidnik nima očalov na obrazu. Zato je vsak kratkovidnik prisiljen očale nositi. Mnogi pa, ki takega še ne poznajo, da je kratkoviden, ga imajo lahko, če je mlad ali pa še celo kmet, kar se silno redko pripeti, celó za ošabnega, češ da je iz napuha očale nataknil. Pa žalibog se tudi iz napuha to kedaj pri mladeničih stori, in ti si pa ravno s tem oči pokazijo, da potem morajo v resnici po sili vedno očale nositi. — Mnoge neprijetnosti torej kratkovidnega zadenejo, in zaradi tega hočem tu naznaniti, od kod prihaja večinoma kratki vid; zato da bo dober vid znal vsak sam sebi, ako ga še ima, ali pa tudi drugim čim dalje bolj ohraniti.

Kratki vid si človek po največ pridobi, ako bere ali piše v premalo ali preveč razsvitljenem prostoru. Tedaj brati ali pisati v mraku, bodisi da je jutrnji ali večerni ali v prostoru mračnem, ali celo pri mesečni (lunini) svetlobi, to vse silno škoduje očem. Dalje škoduje očem, ako se bere ali piše na solncu ali v sobi, ki je preveč razsvitljena. To zadnje se današnji dan silno lahko pripeti s petrolnatimi svetilnicami, ki jih tako lahko vzdigneš ali znižaš, da svetijo mnogo ali malo.

Tedaj v mraku ne beri in ne piši! to je prvo vodilo, da si dober vid ohraniš. Proti temu se največ greši, in to je tedaj največji vzrok kratkovidu. — Rajnki Menzl, nekdanji gimnazijski vodja tu v Gorici, je prišel prve dni, ko sem jaz vstopil v prvo latinsko šolo na vizitacijo v to šolo in nas je opomnil na to. Dobro se tega še zdaj spominjam in sem mu hvale-

žen zato, ker je s tem mnogim od nas dober vid ohranil, tako dolgo, dokler smo ga v tem slusali. On sam je takrat že kratek vid imel in očale (Zvicker), nosil, pa ravnal se je po svoji dolžnosti, t. j. opomnil nas je kot vodja, da naj se in kako naj se varujemo te nesreče. Nobenega drugega vodje ali profesorja dozda nisem več slisal da bi bil na to opominjati svoje dijake. Ravnal se je pa tudi omenjeni vodja po človekoljubnem vodilu: pred hudim, ki je tebe zadelo, varuj svojega bližnjega, ako moreš. Vodje, profesorji, učitelji in drugi, kateri pridete v tako priložnost, posnemajte rajnkega g. Menzl-na in opominjajte vam izročeno mladino večkrat: v mraku ne beri in ne piši!

Mene je napotilo k ti objavi to, da sem tu v Gorici zvečer v mrak po ulici gredé večkrat opazil, kako se kak štacunar na vratih svoje štacune trudi časnik brati in ga prav blizu obraza pritiska; dalje tudi, da sem v cerkvi videl ljudi iz molitvenih bukvic brati, ko je bilo že pretemno. — Iz navedenega vzroka imajo kratek vid samo več ali manj olikani ljudje, od kmetov skoro nobeden.

Drugo vodilo je: ne beri in ne piši na solncu ali pri preveč žareči svetilnici. — To vedeti je tudi velike važnosti, zato ker imamo zdaj petrolij, ki se zavoljo nizke cene in lepe svečave uže povsod rabi, in ker se te svetilnice tako lahko in tako lepo dajo prirejati, da bolj ali manj svetijo, in zato ker smo vsi k temu nagneni, da si bolje ko je mogoče razsvetimo. To poslednje je pa našim očem škodljivo, ako je preveč. Da-li ne škoduje prevelika svetloba tudi pri šivanji, vezenji in drugih enakih delih, ne morem zdaj reči; no, v ti zadevi vedi vsak, da pri vsakem delu, pri katerem moraš oči rabiti in jih napenjati, odjenjaj hitro, ko zapaziš, da so te začele boleti ali trudne biti.

Dodatek. Kdor bere ali piše, naj se postavi tako, da mu svetloba iz leve strani dohaja. Tedaj v šolah naj učenci tako sedijo, da so jim okna, od koder jim dohaja svetloba, na levi strani.

Tretje vodilo: ne beri, ko hodiš ali ko se voziš. Branje, ko človek hodi ali se vozi, je težavno, deloma skoro nemogoče, zato ker črke takrat niso stanovito pri miru, temuč se sem ter tje pregibljejo, ko da bi plavale, in če takrat bereš, moraš oči dvakrat, trikrat toliko napenjati, ko kedar bereš pri miru na mizi.

Dalje škoduje, kakor je uže gori omenjeno, očem silno, ako kdo očale rabi, ko jih v resnici ne potrebuje. Tedaj ne gledaj skoz očale, komur niso potrebne, ako nočeš kmalu priti ob dober vid!

Listnica uredništva. Nekaj dopisov ni moglo priti tudi danes na vrsto.

Svilorejci!

Izvrstno z mikroskopom vestno pripravljeno

Svilodno seme

domačega pšeničnega in belega plemena oddaja po 7 gold. unčo Franc pl. Gironcoli v Gorici Via Scuole.

Vabilo na naročbo

na prvi avtonomistički, Slovanom prijazni dvakrat na dan na Dunaji izhajajoči politički časopis

„Tribüne.“

Po dolgoletnih naporih i večkratnih poskusih posrečilo se je slednjič na Dunaji ustanoviti veliko dvakrat na dan izhajajoče glasilo o nemškem jeziku, kateremu je pri zastopanju avtonomističkih idej naloga na sedeži avstrijskega državnega zastopstva delovati za narodno in političko ravnopravnost narodov in boriti se zoper narodna nasilstva.

Dosedanje držanje lista priča o koristi usredotočenega publicističnega zastopstva, in ležeče je na naših avtonomističkih strankah in na slovanskih krogih obče, da se osigura to za splošne njih interese velevažno političko podjetje po moralnem in gmotnem podpiranju, in da po kolikor mogoče največem razširjenju tega lista ustvari vezilo za narodno svobodo in za pravne terjatve narodnostij.

Zato vabimo vse avtonomističke kroge in

vse slovansko razumništvo, da krepko podpira v nemškem jeziku izhajajočo „Tribüne“ in da smatra nje razširjenje za splošno korist.

Pogoji za naročbo dvakrat na dan izhajajočega lista so zelo ugodni in tako preračunjeni, da je to glasilo lahko pristopno v najširše kroge.

Naročuje se: S pošiljavanjem po pošti v Avstriji in na Ogerskem: (Jutranji ia večerni list) za mesec 1 gl. 60 kr., za četrt leta 4 gl. 50 kr., za pol leta 9 gl., za celo leto 18 gl. (Vsak dan dvakratno pošiljanje po pošti stane za mesec 40 kr. več.) Posamične jutranje številke veljajo 3 kr. Posamične večerne številke veljajo 2 kr.

Zaloga „Tribüne“: Wien, I. Domgasse 9.

Št. 195.

Razpis.

Po sklepu c. kr. pomnoženega okrajnega šolskega sveta razširilo se bo šolsko poslopje v Bovcu tako, da se četrti šolska soba vredi in stanovanje za šolskega voditeja sezida.

Delo je cenjeno na 2471 gold. 72 kr. oziroma 2677 gold. 49 kr., in se razpiše s tem javna obravnava ponudb, katera se bo vršila dne 25. t. m. od 10. do 11. ure zjutraj pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Tominu ustmeno; sprejmejo se pa tudi postavno kolkovane pismene ponudbe.

Za ustmene ponudbe je dovoljena tudi dražba, po kateri, končani ob 11. uri, se naznanijo pismene ponudbe.

Načrt, prevdarek in pogodbe so razpoloženi pri c. k. okr. šolsk. svetu.

Kedor se vdeleži dražbe, položi gold. 130 kot vadium.

C. k. okrajni šolski svet si pridrži pravico od podanih ponudb sprejeti ono, katero spozna za najugodnejšo.

C. K. OKRAJNI ŠOLSKI SVET V TOMINU,
dne 4. aprila 1881.

Hiša na prodaj.

V Solkanu tik erarske ceste je na prodaj nova hiša (števil. 223.) z vrtom in podzemeljsko kletjo. Cena in drugi pogoji se pozvedó pri lastniku

Jožefu Boltarji.

Henrik Nestlé-jev redilni prah za otroke.

Velik častni diplom.

Zlata MEDALJA ob raznih razstavah. Veliko SPRICEVAL prvih zdrav. avtoritet.

Tovarniška znamenja.

Najpopolnija hrana za dojenčce in slabe otroke.

ZALOGA V GORICI

G. Cristofolotti lekarnik, A. pl. Gironcoli in v vseh lekarnah pokrajinskih.

Svarilo.

Pravi samo, ako imajo po krovu škatljice taka znamenja, kakoršna so videti na levi. NB. Pri nepravilnih škatljicah na znamenji pokrovovom ni lastno-ročnega podpisa



(Dalje v prilogi.)